

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Ina Pettersen

Bacheloroppgave barnehagelærerutdanning

Tilvenning for de yngste barna i barnehagen

Adaption for the youngest children in day care

Samlingsbasert barnehagelærerutdanning 2013-2016

Vår 2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteke JA ☒ NEI ☐

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA ☒ NEI ☐

Norsk sammendrag

Tittel: Tilvenning for de yngste	
Forfatter: Ina Pettersen	
År 2016	Sider 34
Emneord: Tilvenning, tilknytning, barnehageoppstart, foreldresamarbeid	
Sammendrag: <p>De yngste barnas tilvenning i barnehage er et lite belyst tema innen pensum for barnehagelærere. Denne oppgaven tar for seg viktigheten i et trygt førstemøte med barnehagen og deres ansatte, både for barn og foreldre. Per i dag er tilvenningsfasen i de fleste barnehager avsatt til tre dager. Dette er kort tid for å legge grunnlaget til trygghet og nær tilknytning. Ved å bruke teori, intervjuer og egen erfaring vil denne oppgaven se nærmere på hva ansatte i barnehage bør ha fokus på for at både barn og voksne skal få en god oppstart.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Adaptation for the youngest children in day-care	
Authors: Ina Pettersen	
Year: 2016	Pages: 34
Keywords: Adaption, attachment, day-care start up, parental cooperation.	
Summary: There are little information about the adaptation of the youngest children in day-care accessible in the curriculum for day-care teachers. This bachelor thesis will enlighten the importance of a positive first meeting between day-care, children and parents. Most day-care units will use three days where the children and the parents visit and get to know the day-care. This is a short period of time to build a safe environment where the children can feel a close attachment to the staff. With the use of interviews, own experience and theory, this theses will take a closer look to what the staff at the day-care units should focus on to ensure a good start up for both children and parents.	

Forord

Nå er tre år på barnehagelærerutdanningen over. Det har vært spennende, lærerikt og ikke minst motiverende. Jeg har fordypet meg i småbarns pedagogikk, og gjennom dette dannet tema for bacheloroppgaven seg. Tusen takk til alle intervjupersonene som tok dette på strak arm, og ville stille til intervju. Oppgaven ble til med deres innspill, og det setter jeg stor pris på. Intervjupersonenes barnehager var med å la til rette for å gjøre dette i løpet av arbeidsdagen, tusen takk! Videre en spesiell takk til min kollokvie gruppe. Vi var et team allerede før første dagen på skolen, og har hatt et tett bånd gjennom hele perioden, samarbeidet har vært utrolig effektivt og alle har sin egen rolle i gruppa. Camilla, Heidi og Nina, jeg er glad i dere alle sammen.

Takk til min veileder Bergljot Østerås for hjelp og støtte når jeg har trengt det. Jeg har satt stor pris på dine innspill, og din evne til å få meg til å reflektere videre.

Tusen takk til Madelaine Aaslie jeg kunne ikke gjort dette uten deg. Du betyr så mye for meg, og alle kveldene, telefonsamtalene og chatting har virkelig lønt seg! En skal ikke undervurdere mestringsfølelsen. Jeg er glad i deg.

Liv, du som har lest gjennom dette så mange ganger, og kommet med gode innspill og nødvendig konstruktiv kritikk. Jeg setter så stor pris på deg, tusen takk.

Sist men absolutt ikke minst, familien min. Nicolay, gutten min, som til tross av at det er kjedelig når mamma må gjøre lekser, alltid er blid og hjelpsom i hverdagen. Jeg føler meg som verdens heldigste som har deg. Så til kjæresten min, som har støttet meg hele veien. Du er best! Mamma og pappa, som har vært støttende hele veien, som har passet Nicolay, hørt på meg, og oppmuntret meg. Jeg er glad jeg har dere alle sammen.

Eidsvoll. 19.05.2016.

Innholdsfortegnelse

Norsk sammendrag	2
Engelsk sammendrag (abstract)	3
Forord	4
1. Innledning	6
1.1 Min førforståelse	6
1.2 Problemstilling	7
1.3 Avgrensning av oppgaven	7
1.4 Begrepsavklaring	7
1.5 Oppgavens disposisjon	8
2. Teori	9
2.1. De yngste barnas behov	9
2.2. Tilknytning og trygghet	10
2.3 Foreldre og foreldresamarbeid	12
2.4 Etisk yrkesutøvelse	13
3. Metode	14
3.1 Intervju som metode	14
3.2 Feilkilder og validitet	15
3.3 Gjennomføring og etiske refleksjoner	15
4. Funn og drøfting	17
4.1 Funn det første møtet	17
4.2 Drøfting rundt det første møtet	18
4.3 Funn om Tilvenningsperioden	22
4.4 Drøfting rundt tilvenningsperioden	23
4.5 Funn om foreldresamarbeid	25
4.6 Drøfting rundt foreldresamarbeid	26
5. Oppsummering og avslutning	29
Litteraturliste	30
Vedlegg	33

1. Innledning

Denne bacheloroppgaven fokuserer på tilvenningsperioden til de yngste barna i barnehagen. Dette emnet er i liten grad belyst i pensum i barnehagelærerutdanningen, og jeg ønsker å få større innsikt i dette temaet, fordi det er en sentral del av å arbeide i barnehage. Nye barn starter i barnehage hvert år, og jeg ønsker å belyse hvordan dette kan oppleves som positivt for barn og foreldre. I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* står det:

Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek.... Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Barnehagen skal støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som hensynet til fellesskapet ivaretas (KD, 2011. s. 8).

Oppstarten for barna og foreldrene foregår i dag som oftest over tre dager. Dette er kort tid med tanke på at det er en helt ny tilværelse for det lille barnet. Abrahamsen (2013) peker på at det alltid er vanskelig med det som er nytt og ukjent, og for ettåringen betyr oppstarten i barnehagen en form for avslutning på tilværelsen hjemme med mor og far. Jeg har funnet teori som omhandler sentrale deler av det som er knyttet opp mot tilvenningsperioden, og jeg vil se litt nærmere på hva barnehager legger vekt på i forhold til de yngste barna og foreldrene i oppstarten. Dette er teorier og forskninger som det er viktig å ta hensyn til i forhold til å skape en god oppstart for de yngste barna.

1.1 Min førforståelse

Etter å ha jobbet i barnehage i noen år, har jeg opplevd mange ulike mennesker, med mange ulike behov og ulike erfaringer med barnehage. Noen ganger har jeg opplevd at foreldrene trenger mye støtte i den nye hverdagen, og kanskje mer enn barnet trenger. Andre ganger er foreldrene forberedt og gleder seg til at barnet skal komme inn i barnehagehverdagen, mens barnet sliter med å venne seg til den nye hverdagen. Innenfor disse eksemplene er det også mange variasjoner. Dette er bakgrunnen til at jeg ønsker å høre hva andre som arbeider i barnehage tenker om å ivareta de yngste barnas behov i tilvenningsperioden.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen min var opprinnelig: *Hvordan kan pedagogisk leder legge til rette for å ivareta de yngste barnas behov i en tilvenningsperiode?* Etter refleksjoner, valgte jeg å endre denne noe. Det er mange ulike arbeidstitler som er representert i barnehagen, og alle er med på å legge til rette for det beste for barna. Derfor ble min problemstilling:

Hvordan kan barnehagen legge til rette for å ivareta de yngste barnas behov i en tilvenningsperiode?

1.3 Avgrensning av oppgaven

For å avgrense oppgaven min har jeg kun konsentrert meg om de tre første dagene når barnet og foreldrene kommer sammen til barnehagen. Selv mener jeg at tilvenningsperioden varer lengre enn tre dager, men oppgavens omfang gjør at jeg må begrense hvor mye jeg setter fokus på. Videre har jeg ikke tatt med behov som eventuell medisiner og andre hensyn i forhold til sykdom, funksjonshemninger eller skade og problematikk rundt tilknytning. Det finnes mange ulike problemer eller dårlige opplevelser og erfaringer som påvirker hvordan barnet knytter seg til sekundære omsorgspersoner. Jeg vet av erfaring at dette er aktuelt å forholde seg til når en arbeider med mennesker, men på grunn av oppgavens omfang, ble dette utelatt. Av samme grunn har jeg ikke tatt med spesielle behov rundt tilvenning av fremmedspråklige barn og foreldre.

1.4 Begrepsavklaring

De yngste barna: I oppgaven definerer jeg de yngste barna til de barna som er mellom null og tre år.

Tilvenningsperiode: I oppgaven min er tilvenning rettet mot de tre første dagene når barnet kommer i barnehagen sammen med foreldrene.

Foreldre: Jeg bruker dette begrepet uavhengig om det er biologiske foreldre eller andre som har foreldrerollen ovenfor barnet. Foreldrene er de som har foreldremandatet. ”Begrepet

foreldremandatet sikter til at det i vårt samfunn er foreldrene som har hovedansvaret for barnet” (Bø, 2013. s. 20).

1.5 Oppgavens disposisjon

I innledningen presenterer jeg bakgrunnen for valg av tema, samt hvordan jeg kom frem til min problemstilling. Deretter beskriver jeg begrepsavklaringer, og avgrensning for oppgaven. Teorikapittelet omhandler de yngste barnas behov, tilvenning og tilknytning, foreldresamarbeid og etisk yrkesutøvelse. Her viser jeg til sentrale teoretikere som er relevant i forhold til min problemstilling. Videre vil jeg presentere mine funn og deretter drøfte dette opp imot teori jeg har valgt i oppgaven. Jeg presenterer så ulike metoder som kan brukes i kvalitativt forskningsarbeid, før jeg begrunner hvilken metode jeg benyttet meg av. Eventuelle fallgruver som kan følge med metodevalg blir også presentert, samt feilkilder og validitet. Til slutt oppsummerer jeg oppgaven som avslutning, hvor jeg vil trekke trådene inn mot problemstillingen.

2. Teori

Å starte i barnehagen er en ny opplevelse for de yngste barna og deres foreldre. Når en skal legge til rette for en god oppstart i barnehagen fordrer det at personalet har kunnskap om de yngste barna. ”Å få forskningsbasert kunnskap på hva vi vet om de aller yngste barna i barnehagen, som grunnlag for politiske beslutninger, ser vi som viktig ettersom nesten 80 % av alle barn under to års alderen går i barnehagen. Barnehagen har blitt normen for de aller fleste barn i Norge” (Bjørnstad og Samuelsson, 2012 s. 5).

2.1. De yngste barnas behov

Abraham Maslow (1908-1970) laget i 1943 en behovspyramide. Den synliggjør at mennesker har forskjellige behov som må dekkes. Det starter med fysiologiske behov som mat og søvn. I min oppgave legger jeg til grunn at disse behovene blir dekket, og går ikke i dybden på disse. Jeg legger heller større fokus på trinnet om trygghet og sosiale behov. Fysiologiske behov må dekkes før videre utvikling kan oppfylles (se figur 1). Det betyr at hvis ikke behovet for mat, drikke og søvn blir dekket vil dette være hovedfokus. Deretter kommer behovet for trygghet, sikkerhet og beskyttelse. Når dette er på plass har vi mulighet til å se på sosiale behov, annerkjennelse og selvrealisering. På grunn av oppgavens omfang, og fordi behovspyramiden er for *mennesket*, ikke spesiell for barn, fokuserer jeg på de to nederste trinnene i behovspyramiden.

Figur nummer 1.

(<http://ndla.no/nb/node/85351>)

Voksne som arbeider i barnehagen må være tydelig ovenfor barnet på at vi er der for *dem*. Dette er grunnleggende for barnet, som Maslow viser gjennom sin behovspyramide. May

Britt Drugli (2014) forklarer at i barnets første leveår er det den emosjonelle utviklingen som særlig står i fokus. Abrahamsen (2013) hevder at det er naturlig for barn å være undrende og nysgjerrige, men samtidig å ha en engstelse for forandringer og det som er ukjent. Her gjelder det å støtte barnet og introdusere den nye "verden" litt etter litt. Voksne må da la barn få bruke den tiden de trenger til å bli kjent med omgivelsene.

Rossholt (2010) peker på gråten som en del av det non verbale språket til de yngste barna, og Wolf (2014) hevder at det er viktig at den voksne er i stand til å tolke barnets følelsesuttrykk og forstå hva de faktisk betyr. For eksempel ved at den voksne forstår hvorfor barnet gråter, og reagerer ovenfor barnet i tråd med denne forståelsen. Dette knyttes opp mot vitalitet, som handler om barnas opplevelsesverden ved at det er et uttrykk for det å være levende. Dette henger sammen med affektiv inntoning, som betyr at voksne tolker barnets følelser og intensjoner gjennom dets bevegelser. Tolkningen gjør det mulig å kunne møte barnet på en måte som samsvarer med barnets opplevelse. Løkken (2013) bruker Merleau-Pontys filosofi om «kroppens væren i verden» til å forklare de yngste barnas væremåte. Hun viser til *persepsjonens fenomenologi*, som handler om at barn opplever verden gjennom sansene, og tolker disse umiddelbart. Barn som ikke ennå har et verbalt språk, bruker kroppen til å kommunisere. Det er av betydning at barnehagepersonalet har kunnskap om dette, for å skape meningsfull kommunikasjon og samspill med de yngste barna.

Glaser (2013) påpeker at når barnet begynner i barnehagen er det personalet som vil få rollen som "signifikante andre", og det betyr at de voksne i barnehagen vil være med på å påvirke utviklingsprosessen. Sammen med foreldrene vil personalet i barnehagen være viktige personer i hverdagen til barna. I arbeid med barn, er det alltid barnets beste som skal ligge til grunn for valgene og handlingene våre, selv om dette ikke er noen fasit. Drugli (2014) hevder at å knytte seg til en eller flere voksenpersoner er en utviklingsoppgave for barnet det første leveåret. Videre peker hun på at når barnet har etablert trygghet til en i personalgruppen, må den personen aktivt jobbe med å "kjede" barnet sammen med de andre voksne på avdelingen, slik at barnet ikke bare har en person å være trygg på.

2.2. Tilknytning og trygghet

Tilknytning til omsorgsgiver er ifølge Askland og Sataøen (2013) grunnleggende viktig fordi det er et *universelt fenomen*. Det er viktig i alle deler av verden, uansett kultur og en

forutsetning for videre normal utvikling hos barnet. Hernes & Larsen (2014) hevder at ”den trygge tilknytningen har vist seg viktig for at barnet skal utvikle et positivt syn på seg selv og en trygg selvtillit” (s. 36).

Barnehagen er både en ny og en uventet situasjon for de yngste barna. Det er viktig for barnet å oppleve omsorg og forutsigbarhet i slike situasjoner, for å kunne føle seg trygt. Det å ha en tilknytningsperson tilgjengelig er et av basisbehovene til de yngste barna både hjemme og i barnehagen (Abrahamsen, 2013). Barn som utvikler tillit og tiltro til voksne omsorgspersoner, har muligheten til å bruke dem som en trygg base for trøst og trygghet når de måtte trenge det. Broberg, Hagström og Broberg (2014) hevder at trygg base beskriver to aspekter ved den voksnes omsorgsevne som er å være en trygg base for barnets utforskning og å utgjøre en sikker havn som barnet kan henvende seg til når det opplever trussel eller fare. Tilvenningsperiodens hensikt er at barnet skal kunne få en relasjon til de ansatte i barnehagen, før foreldrene lar barnet være uten dem. Kvaløseter (2012) hevder at:

Målet for tilvenningsperioden er ikke å trene opp barn og foreldre til å si «ha det» til hverandre, men å gjøre både barn og foreldre så trygge på barnehagen at det oppleves greit å skilles. Hvor lang tid dette tar, og hvordan denne tryggheten oppnås, er forskjellig fra familie til familie.

(<http://barnehage.no/pedagogikk/2010/06/slik-lykkes-barna-med-tilvenningen/>)

Drugli (2014) viser til forskeren John Bowlby som en sentral person i utviklingen av vår forståelse av fenomenet tilknytning. Bowlby hevdet at det synes å være positivt for barns trivsel og psykiske helse å ha tre eller flere sekundære tilknytningsrelasjoner. Små barn drar altså nytte av å ha flere voksne tilstede i livet sitt, så sant relasjonene til dem er nære og trygge. Videre hevdet han at det viser en god relasjon til foreldrene når barnet protesterer ved adskillelse (Bowlby i Drugli, 2014). Gjennom gode og trygge tilknytningspersoner, og gode erfaringer, etablerer barnet seg indre arbeidsmodeller, eller mentale representasjoner om seg selv, og hvordan det fungerer i relasjon til andre mennesker. Arbeidsmodellene utvikles som et resultat av de erfaringene det får i samspill med omsorgspersonene. Barn som forventer positive responser fra sine omsorgspersoner, vil være tryggere i sin utforskning av verden rundt seg, fordi de vet de at de vil få den hjelpen de trenger ved behov (Drugli, 2014). Barn trenger hjelp fra personalet for å klare å holde på sine indre bilder av foreldrene. Det må da legges til rette for bruk av barnets overgangsobjekter. Winnicott bruker begrepet

overgangsobjekt om smokk, bamse, koseklut eller andre ting som har følelsesmessig verdi for barnet (Winnicott i Abrahamsen, 2013). Drugli (2014) hevder at personalet må ha som utgangspunkt at de skal etablere nære og positive relasjoner til alle barn. Wolf (2014) og forklarer at det fysiske miljøet og materialet i barnehagen kan være med på å påvirke tilknytnings og utforskningsprosessene. Dette peker også Fagereng (2015) på, og hevder at rommet skal invitere til bruk, og gjenspeile både voksne og barn på avdelingen.

2.3 Foreldre og foreldresamarbeid

Drugli (2014) hevder at det er godt dokumentert at å bli adskilt fra foreldrene kan virke stressende for barnet, siden de er sensitive for emosjonelle signaler fra foreldrene og lett blir påvirket av disse. For eksempel kan foreldre formidle både utrygghet og engstelse når de leverer barnet. Å kommunisere om hva som inngår i barnets hverdag er viktig ovenfor både barn og foreldre hevder hun. I *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* står det ”Med samarbeid menes regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles. Spørsmål knyttet til barnets trivsel og utvikling og barnehagens pedagogiske virksomhet skal drøftes” (KD, 2011. s. 20). Glaser (2013) peker på at å lykkes med barnet, betyr å lykkes med barnets foreldre. Bø (2013) hevder at måten de ansatte møter foreldrene på kan påvirke hvordan foreldrene opplever situasjonen i barnehagen. Dette underbygges av Glaser (2013) som hevder at ”Et godt samarbeid er knyttet til personlig kompetanse og profesjonalitet, og måten de ansatte deler erfaring på, er avgjørende for samarbeidet” (s. 15).

Kommunikasjonen som ligger til grunn for et godt samarbeid bør være en toveis kommunikasjon. Huges (2012) skriver ”The moment there is a 'receiver' in a line of communication, it becomes a two-way trip. There will immediately be an emotional response” (s.14). I dette ligger det at er viktig å møte foreldrenes emosjonelle tilstand i forhold til barnehageoppstarten. Bø (2013) hevder at gjennom samtaler med foreldre må personalet formidle målet som er satt, hvordan målet eller målene skal nås, og hvordan vurdere om det er oppnådd. Fagereng (2015) peker på at en oppstartsamtale kan være hensiktsmessig i forhold til informasjonsutveksling fra foreldrene om barnet, og fra barnehagen til foreldrene om barnehagehverdagen. Broberg, Hagström og Broberg (2014) forteller at barnet stoler så mye på foreldrenes vurdering at det tolker situasjonen ut i fra hvordan de reagerer, derfor er det viktig at foreldrene føler seg trygge når de leverer barnet i barnehagen.

2.4 Etisk yrkesutøvelse

I rammeplanen (2011) står det at ”Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi...” (s. 7). De ansatte må være bevisst på hvordan de møter barn i barnehagen, altså hvilket syn de har på barn. Johannesen (2012) viser til Levinas, som sier at vi aldri helt kan forstå den andre. Ethvert møte med et annet menneske er unikt og derfor må vi være bevisste på at vi ikke fullt ut kan kjenne den andre, og at det vi ser ikke er en gitt sannhet. Ved å se mennesker gjennom Levinas blikk betyr det at vi skal se det unike i det som skjer hver dag, og utfordre oss selv og vår egen forståelse. Tholin (2008) peker på at yrkesetiske overveielser er viktig når det kommer til det asymmetriske forholdet mellom barn og voksne i barnehagen. Hun hevder videre at holdninger kan tolkes ut i fra hvilke handlinger en utfører i samhandling med de menneskene en møter, og at dette bør ligge til grunn i møte med barn og foreldre i barnehagen.

3. Metode

Metode er ifølge Dalland (2015), en fremgangsmåte som forteller hvordan vi kan gå frem for å etterprøve kunnskap. Det skilles mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Jeg valgte kvalitativ metode i min oppgave, som Bergsland og Jæger (2014) hevder er basert på et subjekt- subjekt forhold mellom meg som forsker og intervjupersonene. De kvalitative metodene sikter mot å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg måle eller tallfeste. De kvantitative metodene gir data i form av målbare enheter. Dalland (2015) forteller at begge metodene bidrar til en bredere forståelse av samfunnet vi lever i på hver sin måte.

3.1 Intervju som metode

Jeg valgte intervju som metode for å besvare problemstillingen min. I følge Bergsland og Jæger (2015) er det ikke strenge krav til regler ved intervju, hovedsaken er å få svar på de spørsmål som blir stilt. Når jeg skriver om intervju, vil det være hensiktsmessig å nevne hermeneutisk metode. Dalland (2015) hevder at hermeneutikk handler om å fortolke noe, eller å lete etter en mening. For å kunne stille gode og viktige spørsmål som kan svare på problemstillingen min, måtte jeg være bevisst min teoretiske forståelse, og ha kunnskap før jeg utarbeidet intervjuguiden. Jeg reflekterte rundt hvilke tema jeg ønsket å belyse ut i fra problemstillingen før jeg laget spørsmål. Bergsland og Jæger (2015) hevder videre at de gode spørsmålene er åpne og gir mulighet for intervjupersonen til å reflektere over og redegjøre for svarene sine. Jeg utarbeidet åpne spørsmål under hvert tema, for at intervjupersonene skulle kunne komme med de innspillene de mente var viktige, og at de skulle få muligheten til å bruke sine egne erfaringer i svarene sine. Svarene fra intervjuet ble registrert ved at jeg brukte opptaksutstyr. Bergsland og Jæger (2015) skriver at svarene kan registreres skriftlig, eller ved hjelp av opptaksutstyr. Da skrives svarene ned i ettetid. Jeg valgte opptak som metode for å sikre meg at jeg fikk med meg alt som ble sagt, noe jeg synes var vanskelig hvis jeg skulle skrive ned svarene underveis. Jeg kunne på denne måten konsentrere meg om samtalen med intervjupersonen. Den vanligste formen for intervju innen kvalitativ metode er ifølge Bergsland og Jæger (2015) semistrukturert eller delvis strukturert, som legger vekt på en samtale mellom forsker og intervjuperson. Jeg refererer til personene jeg har intervjuet som intervjupersoner. Dalland (2015) hevder at begrepet intervjuperson er et nøytralt ord, og at det slår fast at det er en person som har svart på spørsmål, og samtidig beholder

intervjupersonene sin anonymitet. Bergsland og Jæger (2014) peker på at ingen metode er feilfri. Under transkribering og analyse av arbeidet, kom det frem at spørsmålene mine kanskje har vært ledende, slik at dette påvirket de svarene jeg fikk. Det virket samtidig som at spørsmålene har vært tydelige, fordi svarene jeg fikk under intervjuene var noenlunde entydig. Det er også viktig å tenke over at svarene kunne gitt et annet utfall dersom intervjupersonene hadde fått intervjuguiden på forhånd.

3.2 Feilkilder og validitet

Det er alltid feilkilder ved intervju. Intervjupersonene kan ha egne meninger og holdninger som jeg tolker ut i fra mine egne forutsetninger. Det gjør at jeg kanskje ikke forstår det slik som det var ment. Både jeg som forsker, og intervjupersonen er med på å påvirke forskningsprosessen. Kvalitative forskningsprosesser gir resultater i form av tekst. Her må man legge til grunn subjektive opplevelser om opplevd erfaring, hvor en forsøker å forstå opplevelsen og meningen rundt dette (Dalland i Bergsland & Jæger, 2014). Jeg som forsker har min subjektive opplevelse rundt samme erfaring, som påvirker hva jeg legger mening i. Dalland (2015) peker også på at kilden må vurderes opp mot dens relevans og hva den har å si for arbeidet.

Da jeg avtalte tidspunkt for intervjuene, informerte jeg alle intervjupersonene om problemstillingen min og de temaene som jeg ønsket å få innsikt i. Jeg valgte å ikke sende spørsmålene mine i forkant. Jeg ønsket at alle skulle svare spontant ut fra sine egne erfaringer og opplevelser fra arbeidsplassen. Det er ulemper med å ikke sende spørsmålene i forkant, intervjupersonene kan glemme å nevne noe de kanskje gjerne ønsker å ha med, eller kanskje noen liker å være forberedt på det de skal snakke om. Jeg satte av god tid til intervjuet, og presiserte at dersom det var noe de følte de hadde glemt, og som de ønsket å få frem, kunne de kontakte meg i etterkant.

3.3 Gjennomføring og etiske refleksjoner

Jeg kontaktet intervjupersonene ved å ringe til styrer i ønsket barnehage to uker før gjennomføring. Jeg presenterte meg og ba om å få navnet på en aktuell pedagogisk leder på barnehagens småbarnsavdeling. Alle ringte meg tilbake med navn og nummer på aktuelle

kandidater. Jeg ringte dem på oppgitte nummer og fortalte hvem jeg var, og at jeg ønsket intervju med en barnehagelærer på småbarnsavdeling. Jeg presenterte problemstillingen og temaet mitt, og spurte om de ønsket å stille til intervju. Det ble satt opp tid til intervjuene innenfor arbeidstid, og intervjuene ble gjort i barnehagen til intervjupersonene. Alle intervjupersoner i min oppgave er anonymiserte. Under intervjuene ble det brukt lydopptak, som jeg senere transskriberte og lydopptaket ble deretter slettet. Kommunal barnehage er ikke representert. Jeg kontaktet en, men intervjupersonen trakk seg underveis på grunn av spesielle omstendigheter. Intervjupersonene ble strategisk utvalgt, ved at jeg kun henvendte meg til barnehagelærere, eller førskolelærere som noen av informantene bruker som tittel. Jeg henvendte meg til ulike barnehager, og spurte hvorvidt de ønsket å delta i et intervju med vekt på tilvenningsperioden. Barnehagene jeg har svar fra er alle privateide, men de representerer ulike barnehagekjeder. Dette var også et bevisst valg. Kjedene har ofte samme retningslinjer som de følger i sine barnehager, dermed vil informasjonen ofte bli lik. Ved å henvende meg til ulike kjeder, kunne jeg avdekke eventuelle ulikheter. Alle jeg intervjuet fikk opplysninger om hva svarene skulle brukes til, om taushetsplikt, at intervjuet skulle gjennomføres med lydopptaker og at de kunne trekke seg når som helst, dersom de ikke ønsket å delta likevel.

4. Funn og drøfting

Under arbeidet med intervjuene fant jeg at det ikke var så lett å finne entydige svar på min problemstilling; *hvordan kan barnehagen legge til rette for å ivareta de yngste barnas behov i en tilvenningsperiode?* Tidlig i prosessen kom det tydelig frem at det blir lagt vekt på trygghet i tilvenningsperioden. Intervjupersonene har litt ulike fremgangsmåter for å sørge for å ivareta barnas behov. Jeg har delt funnene mine i tre kategorier. Disse kategoriene er Det første møtet, Tilvenningsperioden og Foreldresamarbeid. I kategorien *Det første møtet* ønsker jeg innsikt i hvordan barnehagene opplever å møte barnet og foreldrene og hva som skjer den første dagen. *Tilvenningsperioden* inneholder tilknytning, primærkontaktordning, bruk av overgangsobjekter og å skape trygghet. I *Foreldresamarbeid* ønsker jeg å få innsikt i hvilken informasjon som blir gitt, tryggheten til foreldrene, avskjeden med barnet og personalets erfaringer med foreldresamarbeid. Svarene fra intervjuene henger sammen og dette mener jeg er den mest oversiktlige måten å gjøre det på for å belyse problemstillingen min.

4.1 Funn det første møtet

Intervjuperson nummer 1, 3 og 4 setter størst fokus på foreldrene når det kommer til det første møtet. Intervjuperson 3 forteller at grunnen til dette er at: ”Når foreldrene er trygge på oss, er de trygge på å levere barnet til oss”. Derfor ønsker intervjupersonen å legge et best mulig grunnlag for foreldrenes trygghet helt fra starten. Intervjupersonene legger vekt på at det å møte barnet er viktig, men at det er foreldrene som signaliserer trygghet eller utrygghet til barnet, ut i fra hvilket inntrykk de sitter igjen med fra det første møtet med barnehagen.

Intervjuperson 2 setter barnet først når det kommer til det første møtet. Også hun forteller at foreldrene er viktige. Hun ønsker å observere kontakten mellom barnet og foreldrene den første dagen.

Alle intervjupersonene forteller at foreldrene ofte har mange spørsmål i møtet med barnehagen. Det blir satt av tid til en oppstartsamtale for å drøfte oppstarten. Der blir det gitt informasjon om alt fra dagsrytme, rutiner, bruk av overgangsobjekt, soving, mat, bleieskift, sykdom og eventuelt annet foreldrene lurer på. Videre forteller alle intervjupersonene at

foreldrene også er opptatt av at barnet skal få ha med seg sine vaner hjemmefra til barnehagen. Intervjupersonene er opptatt av at ting skal være på plass når barnet kommer i barnehagen. Dette innebærer alt fra navn på plassen i garderoben, plass til vognen, plass på stellerrommet til bleier også videre. Alle intervjupersonene ønsker gjerne at foreldrene tar med bilde av barnet eller at det blir tatt bilde den første dagen slik at dette kommer opp på veggen så fort som mulig. Dette for at barnet skal føle tilhørighet.

Intervjuperson 4 legger vekt på viktigheten av å kunne lese foreldrene og hvilke signaler de sender til barnet. ”Det første møtet innebærer å tenke på foreldrenes beskyttelsestrang ovenfor barnet”, sier hun. Hun forteller videre at hun tenker tilbake på seg selv, og hvordan hun ville beskytte sine barn når de var små. Hun sier at foreldre kan signalisere ulike ting til barnet sitt. Det finnes de som signaliserer at ”nå vil barnet mitt få det fint, dette er positivt. Dette mestrer ikke bare barnehagen, men også barnet mitt”. Men det finnes også de som signaliserer at ”jeg stoler ikke på at de som tar imot deg. Jeg lover å komme veldig tidlig å hente deg”. Det er viktig å snakke med foreldrene, og forklare betydningen av disse signalene.

4.2 Drøfting rundt det første møtet

Først vil jeg legge til grunn det Bjørnstad og Samuelsson (2012) påpeker om at det er mange små i barnehagen i dag. Det må legges vekt på å ha kunnskap og teori som også omhandler de yngste barna for å kunne legge best mulig til rette også for dem. Det finnes ingen fasit på hvordan dette kan gjøres på best mulig måte. Gjennom intervjuene kom det frem at fokuset under det første møtet er litt forskjellig i barnehagene. Tre av fire intervjupersoner har valgt å fokusere mest på foreldrene den første dagen. Som intervjuperson 3 sier i intervjuet: ”Når de blir trygge på oss, blir de trygge på å overlate barnet til oss”. Dette kan underbygges av Glaser (2013) som hevder at å lykkes med barnet, betyr å lykkes med barnets foreldre. Min forståelse er at intervjupersonene henvender seg til foreldrene først, slik at barnet skal oppleve et godt samspill mellom foreldrene og personalet i barnehagen. Dermed kan barnet blir trygg på personalet gjennom foreldrenes signaler. Dette underbygges av Drugli (2014), som nevner at barna påvirkes av foreldrenes signaler. Glaser (2013) kan også tolkes slik at hvis foreldrene opplever at barnet får kontakt med de ansatte, vil foreldrene stole på barnets opplevelse, og dermed føle seg trygge. Slik opplever jeg at intervjuperson 2 tolker det, når hun velger å fokusere på barnet først og fremst ved det

første møtet. Jeg reflekterer over det Ulla (2013) skriver om å yte omsorg ovenfor personer vi møter i barnehagen. Omsorg defineres av mottaker. Dermed tenker jeg at det blir viktig å tolke signalene til dem en møter. Drugli (2014) peker på den emosjonelle utviklingen, og at det er de ansattes oppgave å skape en god relasjon til barnet.

Gotvassli (2015) hevder at personalet i barnehagen ofte handler ut i fra taus kunnskap. Dette mener jeg kan stå i kontrast til den teoretiske kunnskapen. Det å kunne bruke erfaringsbasert kunnskap er et godt alternativ fordi det ikke er en fasit i arbeid med mennesker, noe også Glaser (2013) også løfter frem. Det å kunne lese andres behov og signaler, og å ha en affektiv inntoning som Wolf (2014) forklarer det, mener jeg er en viktig egenskap når en skal jobbe med tilvenning i barnehage. Dette både i forhold til foreldre og til barna. Jeg mener det er viktig at definisjonsmakten av omsorg ikke skal ligge bare hos de ansatte, og at personalet må være bevisste på dette. Jeg mener at for å oppnå at både barn og foreldre skal føle trygghet må de først møtes med omsorg noe som understrekes av Abrahamsen (2013) i kapittel 2.

Både barnet og foreldrene har medvirkningsrett i barnehagen. Bae (2013) skriver at barns rettigheter har rot i FNs barnekonvensjon. De har rett til å bli hørt og respektert for sine ønsker. Foreldrenes medvirkning står beskrevet i Stortingsmelding 41 som sier:

”Rammeplanen stadfester at det er viktig å legge opp til drøftinger med foreldrene om hva de ønsker å medvirke i, og hvilke måter de ønsker å delta” (s. 39). Meldingen sier videre at ”foreldrene bør kjenne til rammeplanens krav til barnehagens innhold og oppgaver, slik at de kan delta i et reelt samarbeid om barnehagens innhold og kvalitetsutvikling” (s. 37).

Spørsmålet er om barnehagen skal opplyse om dette, eller om foreldrene selv skal ta ansvar?

Tholin (2008) hevder at holdninger kan tolkes ut i fra hvilke handlinger som utføres i samhandlingen mellom de menneskene vi møter, men dette synliggjøres vel ved hvilken informasjon vi velger å dele, eller ikke dele? Jeg tenker dette som etiske overveielser som må tas stilling til i situasjonene vi møter i hverdagen. Dette knytter jeg opp mot det Johannesen (2012) hevder om å vurdere konsekvenser for våre handlinger.

Intervjuperson 2 forteller at hun observerer kontakten mellom barnet og foreldrene for å kunne ha et utgangspunkt for hvordan barnet er i samspill med nære omsorgspersoner. Dette synes jeg gir et godt utgangspunkt for de ansatte når de skal nærme seg barnet. Ifølge Askeland og Sataøen (2013) er tilknytningen grunnleggende viktig og en forutsetning for videre normal utvikling hos barnet og for alle mennesker, slik det er presentert i

teorikapittelet. Samspillet mellom barn og foreldre er viktig for at barnet skal kunne oppnå trygghet sammen med andre voksne enn foreldrene. Bowlby hevder at tre eller flere tilknytningspersoner er optimalt for barnet. Hernes og Larsen (2014) hevder også at flere tilknytningspersoner kan være med på å danne en trygg selvtillit hos barnet slik jeg beskriver i kapittel 2.

Alle intervjupersonene er opptatt av at når barnet kommer i barnehagen, skal plassen være klar i garderoben, og være godt merket, slik at barnet har plass til tingene sine. Min erfaring er at dette er positivt både for barnet og foreldrene. Dette fordi de ser at barnehagen har ventet på barnet, og de dermed føler seg velkommen. Fagereng (2015) støtter denne påstanden når han sier at rommet skal gjenspeile personene som er i det. Min teori er at det er dette som legges til grunn når barnet får sette litt av sitt eget preg på avdelingen. Når barnet får tingene sine på plass, kan dette være elementer som representerer trygghet for barnet. Videre tenker jeg at barnet skal få være med på å legge tingene på plass sammen med foreldrene. Tingene kan representere overgangsobjekter for barnet. Dette blir belyst av Winnicotts teorier om overgangsobjekter som kan gi barnet indre mentale bilder av foreldrene. Dette bør være ting barnet har en følelsesmessig tilknytning til (Abrahamsen, 2013).

Alle intervjupersonene legger vekt på at det er barnet som skal komme til dem, og ikke motsatt. Slik jeg forstår dette er ikke dette et satt mål, men en handling intervjupersonene forutsetter at vil skje av seg selv. Abrahamsen (2013) hevder at det ligger i barnet å være undrende og nysgjerrig, men samtidig vise en engstelse for forandringer og det som er ukjent. Jeg tenker ut ifra dette at når personalet i barnehagen gir barnet tid til å nærme seg de nye personene i sitt eget tempo, så gjøres dette i respekt for barnet som subjekt. Løkken (2013) forteller at de yngste barna er opptatt av å finne en mening i det som omgir dem, og at de yngste barna har en egen måte å være på, som hun beskriver gjennom Pontys filosofi. Når personalet tar tiden til hjelp, og lar barnet finne mening i den nye tilværelsen i sitt eget tempo, bygger det på viktig kunnskap om de yngste barnas væremåte. Når denne ligger til grunn vil barnets tilnærming til barnehagen bli god. Det er samtidig begrenset tid barnehagen har til rådighet. Hvordan har de planlagt å bruke tiden best mulig for å oppnå at barnet selv skal ta kontakt? Jeg undres også på hvor vidt de ulike intervjupersonene har reflektert over hva de gjør dersom de møter noe som er uventet? Da tenker jeg for eksempel på at de kan møte et barn eller foreldre, som de ikke finner kjemi med. Dette kan gjøre situasjonen vanskelig, og dermed er det ikke sikkert at barnet på eget initiativ kommer til å ta kontakt.

Da gjelder det å støtte barnet og introdusere den nye ”verden” litt etter litt noe som ifølge Haugen, Løkken & Røthle (2013) er viktig.

Intervjuperson 4 forteller at hun tenker tilbake på sin egen beskyttelsestrang fra hennes egne barna var små. Det får meg til å undre på om det er rett å bruke seg selv som en mal?

Samfunnet består av mange ulike kulturer og et mangfold av mennesker, og hvor mange av dem er helt like oss selv? Samtidig har jeg forståelse for det hun legger inn i dette eksemplet. Jeg vet selv hvor mye mitt eget barn betyr, og jeg vil gjerne beskytte han mot alt som er vanskelig og skummelt. Er det dermed etisk riktig å begrunne valg ut i fra egen livserfaring? Som jeg skrev i innledningen, sier rammeplanen (2011) at vi skal ivareta barnas behov, i samarbeid og forståelse med hjemmet, og støtte det enkelte barn, samtidig som vi skal ta hensyn til fellesskapet. Dette kan stå i motsetning til det å begrunne valg ut ifra seg selv.

Alle intervjupersonene forteller at foreldrenes spørsmål blir besvart, og at informasjon om rutiner, dagsrytmer, matsituasjon, overgangsobjekter og lignende blir gitt i løpet av de tre første dagene. Dette blir gjort gjennom blant annet en oppstartsamtale. I kapittel 2 viser jeg til Rammeplanen (2011) som peker på at den pedagogiske virksomheten skal drøftes med foreldrene, og til Fagereng (2015) som hevder at informasjonsutveksling er viktig i en tilvenningsperiode. Både barnehagen og foreldrene får da snakket sammen og utvekslet informasjon. Jeg viser til Maslows behovspyramide i kapittel 2. Maslow hevder at de fysiologiske behovene må være tilfredsstilt før barnet skal kunne oppleve trygghet og tilhørighet. Når det gjelder individuelle behov i forhold til søvn eller matvaner er det viktig at foreldrene forteller hva deres barn er vant til, og hva det trenger. Barnehagen må fortelle hvilke rutiner de har i forhold til fysiologiske behov. Dette tenker jeg er i tråd med det Glaser (2013) hevder om at personalet i barnehagen blir signifikante andre, som sammen med foreldrene skal sørge for barnets beste. Min erfaring tilsier at det er viktig å være ærlig med foreldrene. Vi kan møte enkelte som ikke har innsikt i at det er mange individuelle behov som skal dekkes i en barnehage. Derfor er det viktig å reflektere rundt hva det skal legges vekt på i oppstartsamtalen, og hvordan hver enkelt familie skal møtes. Som nevnt i kapittel 2 hevder Levinas at vi må utfordre oss selv i møte med andre, og hvert møte er unikt. Derfor må vi skille mellom tidligere erfaringer, og det møtet som finner sted her og nå.

4.3 Funn om Tilvenningsperioden

Intervjuperson 1, 3 og 4 har primærkontaktordning i sin barnehage. Stort sett er det pedagogisk leder som tar imot barnet, men det er ikke et krav om dette. De forteller at de avtaler tidspunktet barnet skal komme til barnehagen de tre første dagene, slik at barnet og foreldrene kan være sammen med primærkontakten i oppstarten. Intervjuperson 2 forteller at de har valgt å gå bort i fra dette. Hun forteller at de har snakket sammen i barnehagen, og kommet frem til at det kan være sårbart for barnet, med primærkontaktordning ved sykdom eller annet fravær hos de ansatte. De har lagt opp til at pedagogisk leder tar imot den første dagen, deretter avtaler de tidspunkt, og hvem som da skal ta imot barnet dagen etter. De har valgt å rullere på kontakten med barnet, slik at barnet skal føle seg trygg på alle ansatte.

Alle de fire intervjupersonene forteller som tidligere nevnt at det er viktig at det er barnet som skal komme til dem og ikke motsatt. I prinsippet er det barnet selv som bestemmer når det ønsker å komme å hilse på. Videre forteller de at for å oppnå dette, må den voksne være bevisst på sitt eget kroppsspråk, og være tilgjengelige for barnet, og bruke tiden til hjelp. Intervjuperson 3 sier at de legger vekt på at det skal være rolig rundt barna, og at det ikke skal være for mange barn og voksne tilstede med en gang. Alle intervjupersonene mener at foreldrene skal la barnet være alene en liten stund den andre dagen i tilvenningsperioden. Dette kan være en time eller to, slik at personalet skal jobbe med å skape tillit hos barnet. Intervjupersonene er også veldig bevisste på at gråt er barnets måte å kommunisere på. De opptrer derfor med anerkjennelse i forhold til barns gråt. Alle intervjupersonene mener det er viktig at barnet får lov å være lei seg når foreldrene går.

Intervjuperson 4 sier at primærkontakten skal være aktiv med å oppnå kontakt med barnet og ønsker gjerne at foreldrene holder seg litt i bakgrunnen. Foreldrene blir da en trygg base som barnet kan henvende seg til dersom det føler seg utrygt. Alle intervjupersonene forteller at de har noen leker på gulvet for å skape undring og nysgjerrighet hos barnet. Hensikten er at de gjennom lekene skal få kontakt med barnet på barnets premisser. Alle intervjupersonene presiserer at de er på gulvet sammen med barnet og foreldrene.

4.4 Drøfting rundt tilvenningsperioden

Det kommer frem i intervjuene at intervjupersonene har ulike tanker om primærkontaktordningen, men at de i tilvenningsperioden legger vekt på mye av det samme i alle barnehagene. Intervjuperson 1, 3 og 4 forteller at de har primærkontakter ved barnehageoppstart. I tilvenningsperioden er barnet sammen med primærkontakten mest mulig. Primærkontakten har ansvaret for å ha et særlig fokus på barnet og å jobbe aktivt for at overgangen mellom hjem og barnehage skal bli best mulig. Fagereng (2015) hevder at primærkontakten må sette seg inn i hvilke interesser barnet har, og hvilke leker som er aktuelle i forhold til barnets alder. Dette for å kunne skape en best mulig kontakt med barnet, og å kunne yte omsorg. Primærkontakten er tilstede når barnet skal vinke til foreldrene, leke, har behov for mat og drikke, stell eller hvile. Drugli (2014) hevder at det kan være stressende for barnet å skilles fra foreldrene, og at det da er viktig for barnet å ha en tilknytningsperson den har en trygg relasjon til og som kan møte barnets emosjonelle tilstand.

Intervjuperson 2 forteller at de ikke har primærkontaktordning. Grunnen til dette er at de mener at det er sårbart for barnet, hvis primærkontakten blir syk, eller ikke er tilstede. Dette mener jeg strider med mye av teorien jeg har funnet om temaet. Barnehagen er både en ny og en uventet situasjon for barnet. Det er viktig for barnet å oppleve omsorg og forutsigbarhet i slike situasjoner. Abrahamsen (2013) hevder at det å ha en tilknytningsperson tilgjengelig er et basisbehov for de yngste barna, og helst både hjemme og i barnehagen. Dette blir også løftet frem gjennom Maslows behovspyramide (figur. 1). Slik jeg har forstått svaret i intervjuet handler dette ikke om at det er tilfeldig hvem som tar imot barnet, men at denne barnehagen begynner raskere enn de andre å kjede barnet til de andre ansatte, for å minske sårbarheten ved sykdom hos primærkontakten. Drugli (2014) hevder at når barnet har etablert trygghet til en i personalgruppen, må den personen aktivt jobbe med å "kjede" barnet sammen med de andre voksne på avdelingen, slik at det ikke bare har en person barnet er trygg på. Er denne rulleringen barnehagen praktiserer til det beste for alle barn?

Intervjuperson 2 begrunner dette med at det er uforutsigbart og sårbart hvis primærkontakten er borte. Spørsmålet er om det er til barnets beste å ta høyde for sykdom i så stor grad at det kan gå på bekostning av det forskning hevder er optimalt? Jeg mener at det å ha en voksen som har oppfølgingen er den beste måten å skape trygghet for barnet. Om denne personene kalles primærkontakt eller ikke, spiller egentlig ingen rolle, men at dette er en person som har løpende kommunikasjon med barnets hjem, slik at informasjon og opplysninger blir fulgt

opp er viktig. Dette gjør det lettere å få frem informasjon om justeringer underveis. Dersom sykdom oppstår bør det være avtalt hvem som overtar for primærkontakten og følger opp barnet og foreldrene.

Trygghet er sentralt i arbeidet med tilvenningsperioden, noe Bowlby hevder er med på å danne trivsel og som kan legge grunnlag for god psykisk helse senere i livet.

Intervjupersonene forteller at de ønsker at foreldrene skal la barnet være alene i barnehagen en stund den andre dagen. Hvordan skaper barnehagen trygghet mellom barnet og den voksne på så liten tid? Jeg mener at det er viktig at foreldrene er tilgjengelig for barnet i hele denne perioden, fordi de er den trygge basen til barnet. Jeg tenker at når foreldrene er tilstede fungerer de som et støttende stillas, noe som ifølge Vygotsky gjør at barnet tør å bevege seg litt utenfor den komfortable sonen. Dette er noe barnet må gjøre for å nå sin proksimale utviklingssone, som Vygotsky kalte den sonen som ligger utenfor den sonen barnet kan nå alene. Tilvenningsperioden tenker jeg som en utviklingssone, hvor målet for barnet er å knytte seg til en eller flere voksenpersoner noe Drugli (2014) hevder er en utviklingsoppgave for barnet det første leveåret.

Når trygghet er et stikkord i tilvenningsperioden, synes jeg det er vanskelig å se balansen mellom teorien og noe av den praksisen som blir beskrevet. Et eksempel kan være at det er ønskelig at foreldrene skal forlate barnet allerede andre dagen, selv om det bare er for en kort periode. Tilvenningsperioden blir beskrevet som tre dager sammen med foreldrene. Handler dette om at det er lettere for driften av barnehagen, eller er det på grunn av foreldrenes permisjon fra arbeidsplassen? Ut i fra min kunnskap om de yngste barna, motstrider dette teorien om at den nye verden skal introduseres litt etter litt sammen med den trygge basen som Abrahamsen (2013) beskriver. Som nevnt i teorikapittelet er trygg base to aspekter ved den voksnes omsorgsevne. Dette innebærer å være en trygg base for barnets utforskning og å utgjøre en sikker havn som barnet kan henvende seg til når det har behov for den. Alle intervjupersonene sier at de tar tiden til hjelp, men som Kvaløseter (2012) hevder, handler dette om at det skal føles greit for barnet og foreldrene å skilles. For noen barn kan dette gå greit allerede den andre dagen, men bør dette være fastsatt som en mal?

Det er mye teori som tilsier at det er gunstig å ha en bestemt person som barnet kan etablere en god relasjon til. Denne personen kan i sammen med foreldrene etablere en forståelse for barnets uttrykk. Rossholt (2010) peker på at gråten en del av det non verbale språket til de yngste barna. Wolf (2014) hevder at det er viktig at den voksne er i stand til å tolke barnets

forskjellige følelsesuttrykk og forståelse for hva de faktisk betyr. Dersom målet er å få en så optimal tolkning av barnets følelsesuttrykk som mulig, reflekterer jeg over hvorfor de som kjenner barnet best, nemlig foreldrene, skal ha en så liten del i tilvenningsperioden? Glaser (2013) peker på at når barnet begynner i barnehagen er det personalet som vil få rollen som signifikante andre. Det betyr at de voksne i barnehagen vil være med på å påvirke utviklingsprosessen, og være viktige personer i hverdagen sammen med foreldrene. Dette fordrer at barnehagen og foreldrene opparbeider seg dette over tid, og at det er individuelt hvor lang tid dette vil ta.

Intervjupersonene forteller at for å skape kontakt med barnet, er de bevisste på å oppholde seg på gulvet. De har valgt ut noen leker, slik at de gjennom leken kan møtes på barnets premisser. Hverdagssituasjonene som stell, måltider og lek mener jeg er med på å danne et grunnlag for en trygg base. Dette underbygges av Wolf (2014) som peker på at det fysiske miljøet og materialet i barnehagen kan være med på å påvirke tilknytnings og utforskningsprosessene.

4.5 Funn om foreldresamarbeid

Alle intervjupersonene opplyser at foreldrene får informasjon i forkant av oppstarten. Videre forteller de at foreldrene er opptatt av hvordan barnehagehverdagen er lagt opp i forhold til rutiner og ivaretagelse av barnets behov. Alle intervjupersonene forteller at det er forskjell på hvorvidt foreldre har hatt barn i barnehage tidligere, eller om det er deres første barn. Førstegangsførelde trenger ”litt mer basic informasjon” i følge intervjuperson 1. Alle intervjupersonene forteller at foreldrene ikke får la barnet være alene i barnehagen den aller første dagen. Hvordan overleveringen skal foregå videre, og når barnet skal komme neste dag, blir avtalt i løpet av den første dagen. I løpet av disse tre første dagene blir det avtalt en oppstartsamtale med foreldrene. Her blir det gitt mer omfattende informasjon til foreldrene, og barnehagen samler inn relevant informasjon om barnet. Intervjupersonene forteller også at det blir snakket om barnets reaksjon ved avlevering. Dette fordi det er viktig at foreldrene er klar over at barnet kan gråte, men at dette er en naturlig og viktig reaksjon på adskillelse. Foreldrene må gjøres trygge på at personalet i barnehagen vil gjøre sitt beste for å være tilstede og skape en god kontakt med barnet.

Det er enighet blant alle intervjupersonene at foreldrene oppfordres til å ta en tur ut av barnehagen den andre dagen. Men intervjuperson 1 forteller at ved ønske om lengere tilvenningsperiode, vil det bli lagt til rette for dette. Da vil dagene, og tid for overlevering bli lagt opp annerledes. Videre legger alle intervjupersonene vekt på at det er viktig å være tydelig på hvilke forventninger barnehagen har til foreldrene. De knytter dette spesielt opp mot avskjeden mellom barnet og foreldrene. Intervjuperson 4 sa at ”for at avskjeden skal kunne gå bra, er det viktig at foreldrene sier tydelig ha det, og går med en gang, når barnet har oppfattet at foreldrene skal gå”.

4.6 Drøfting rundt foreldresamarbeid

Alle intervjupersonene forteller at foreldrene får informasjon i forkant av tilvenningsperioden. Det blir også gitt informasjon om barnehagens rutiner og hvordan barnas behov blir ivarettatt i barnehagen. Dette står i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, som sier at barnehagens pedagogiske virksomhet skal drøftes med barnets hjem, som nevnt i kapittel 2. Jeg tenker på den autoriteten vi som arbeider i barnehagen har. Barnehagepersonalet har stor makt i en slik situasjon, hvor informasjon om barnehagen skal gis til noen som kanskje har liten innsikt i barnehagens arbeid. Det er viktig å planlegge hvilken informasjon som skal gis og hvorfor nettopp denne informasjonen bør velges, og ikke minst hvordan informasjonen bør formidles før tilvenningsperioden starter. Som Bø (2013) peker på er det positivt å snakke med foreldrene om hvilke mål barnehagen har satt, og hvordan disse målene kan nås, siden det skal samarbeides rundt dem. Det å ha barnas beste i fokus mener jeg må være en ledetråd i denne planleggingen. For å kunne gjøre det beste for barna, må vi også tenke på hva som er best for foreldrene. Min refleksjonsprosess rundt dette ble igangsatt da jeg leste det Thoresen (2015) beskrev om autoritetsstruktur og makt. Barnehagen som organisasjon innehar makt fordi menneskene som jobber der som er med på å påvirke barnehagens innhold. Tholin (2008) peker på det asymmetriske forholdet mellom voksen og barn, men dette mener jeg også gjelder ovenfor foreldre.

Barnehagepersonalet er profesjonelle, og dette kan skape en makt over foreldrene.

Rønning (2013) mener at planleggingsprosessen må inkludere de små tingene som personalet kanskje vurderer som bagateller. Min erfaring er at det er lett å glemme ting personalet tar som en selvfølge, men som foreldrene kanskje ikke vet om. Et eksempel kan være at det å komme midt i en overgangssituasjon kan gjøre overleveringen vanskeligere,

fordi situasjonen ofte virker kaotisk, og personalet gjerne er opptatt med å kontrollere det som skjer. Det å gi informasjon om rutinene i hverdagen, og når det er rolig på avdelingen, kan gjøre leveringen enklere både for foreldrene og for barnet, spesielt i oppstarten.

Intervjupersonene forteller at allerede andre dagen ønsker de at foreldrene skal la barnet være alene en stund. I kapittel 2 viser jeg til Kvaløseter (2012) som har uttalt at det ikke er et mål å la barnet være alene, men at en skal komme dit hen at det føles greit å la barnet være i barnehagen uten foreldrene. Intervjupersonene er enige om at det er viktig at barnet får lov å reagere på at foreldrene forlater det alene. Alle intervjupersonene legger til grunn at de snakker med foreldrene om avskjedssituasjonen, slik at de vet hva de kan forvente. Bowlby hevder at negativ reaksjon på adskillelse kan vise en god relasjon mellom barnet og foreldrene. Dette er viktig informasjon til dem. Bø (2013) peker på at foreldrene opplever situasjonen ut i fra hvordan de blir møtt. Jeg mener at hvis barnehagen gir informasjon på en slik måte at foreldrene føler seg sett, kan selv en vanskelig situasjon oppleves som god. Drugli (2014) peker på at foreldrenes signaler kan påvirke barnet, og at det er viktig at foreldrene er informert om dette. Glaser (2013) hevder at måten erfaringer deles på er grunnlaget for samarbeid, og at målet er en toveiskommunikasjon. Dette viser jeg til også gjennom Huges (2012), som slik jeg forstår det, hevder at kommunikasjonen også kan påvirke det emosjonelle på godt eller vondt.

Intervjuperson 1 forteller at ved ønsker om lenger tilvenningsperiode, blir det lagt til rette for dette. Min erfaring er at det ikke er så ofte man opplever at foreldre har et slikt ønske, samtidig har jeg heller ikke hørt om at barnehagen har foreslått dette. Hva som er grunnen til dette har jeg ingen svar på, men jeg mener dette er noe det er verdt å reflektere rundt. Jeg tenker videre at jeg vil ta med meg denne refleksjonen når jeg skal ut i arbeid i barnehage. Det er i dag blitt noe mer fokus fra forskere på tilvenningsperioden. Per i dag forskes det på hvordan tilvenningsperioden bør gjennomføres til det beste for barna. Nye funn vil kanskje bringe nye elementer inn i den pedagogiske drøftingen på barnehagefeltet.

Alle intervjupersonene var enige om at før foreldrene skal la barnet være alene i barnehagen, er det viktig at de tar tydelig avskjed med barnet. Intervjupersonene påpeker at dette er veldig viktig, for at barnet skal vite at foreldrene går og at det er alene. Da opplever barnet at foreldrene også kommer tilbake, og at de er sammen igjen. Hvilke signaler foreldrene utstråler kan påvirke barnet noe også Broberg, Hagström og Broberg (2014) hevder.

Intervjupersonene forteller at overgangsobjekter blir brukt, slik at barnet skal ha tryggheten.

På denne måten kan barnet beholde de indre bildene av foreldrene den tiden de ikke er tilstede.

5. Oppsummering og avslutning

Min problemstilling er:

Hvordan kan barnehagen legge til rette for å ivareta de yngste barnas behov i en tilvenningsperiode?

For å oppsummere oppgaven i lys av problemstillingen min har jeg funnet likheter og ulikheter gjennom mine intervjuer. På grunn av oppgavens omfang er funnene noe begrenset, men gjennom svarene har jeg reflektert ut i fra teorien belyst i kapittel 2. Gjennom Maslows behovspyramide (figur. 1) er det lagt til grunn at de fysiologiske behovene først og fremst må dekkes. Dette sier intervjupersonene at foreldrene informeres om, slik at individuelle behov kan møtes. Gjennom svarene kommer det frem at intervjupersonene legger relativt lik vekt på både barnets og foreldrenes trygghet, fordi barn og foreldre påvirker hverandre. God informasjon til foreldrene og toveis kommunikasjon mener de ligger til grunn for et godt foreldresamarbeid, også dette belyses gjennom teori og styringsdokumenter. Som jeg nevner i oppgaven er dette et tema som har kommet mer frem i lyset den siste tiden. Ut i fra mangfold, kulturer og foreldre med ulik status i samfunnet tenker jeg at det er vanskelig å komme frem til et entydig svar. For å dra en konklusjon mot problemstillingen min tenker jeg at barnehagelærernes evne til å formidle sin kunnskap til øvrig personale er viktig slik at de jobber ut i fra en felles plattform. Et bevisst menneskesyn og hva som gir barndommen egenverdi er nødvendig. Kjennskap til menneskerettighetene, aktiv bruk av rammeplanen, forskning fra feltet og refleksjoner over eget pedagogisk arbeid kreves for å ivareta de yngste barnas behov i en tilvenningsperiode.

Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2013). En god start i barnehagen: Toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I S. Haugen, G. Løkken & M. Røthle. (Red.). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (s. 69-83) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Askland, L. & Sataøen, S.O. (2014). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Bae, B. (2012) Kraften i lekende samspill. I B. Bae. (Red.). *Medvirkning i barnehagen: Potensialer i det uforutsette*. (s. 33- 53) Bergen: Fagbokforl.

Bergsland, M. D, & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: hva betyr trygghet for lek og læring?* Cappelen Damm

Bjørnestad, E & Samuelsson, I. P. (2010). (Red.). *Hva betyr livet i barnehagen for barn under tre år? En forskningsartikkel*. Lokalisert på:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-hva-betyr-livet-i-barnehagen-for/id681150/>

Bø, I. (2013). *Foreldre og fagfolk*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforl.

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Drugli, M. B. (2014). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Fagereng, K.M. (2015) *Velkommen til barnehagelivet: Oppstart og tilvenning for barn og voksne* Oslo: Kommuneforl.

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gotvassli, K. Å. (2013). *Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Haugen, S., Løkken, G. & Røthle, M. (2013). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og etiske tilnærminger*. Cappelen Damm

Hernes, M. & Larsen, K. (2014). *Tidlig utvikling 0-3 År: Hva kan man forvente og hva bør gis ekstra oppmerksomhet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Huges, A. M. & Read, V. (2012). *Building positive relationships with parents of young children: A guide to effective communication*. Abingdon: Routledge.

Johannessen, N. (2012). Å se det unike i små barns uttrykk: Med Levinas som linse. I B. Bae. (Red.). *Medvirkning i barnehagen: Potensialer i det uforutsette*. (s. 79-97) Bergen: Fagbokforl.

Kvaløseter i Antonsen, F. (2010) *Slik lykkes barna med tilvenningen*. Lokalisert på:

<http://barnehage.no/pedagogikk/2010/06/slik-lykkes-barna-med-tilvenningen/>

Løkken, G. (2013). Toddleren som kroppssubjekt. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. (s. 31-44) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Maslow, A. (1943). *Maslows behovspyramide*. Ansvarlig redaktør Høines, Ø. Lokalisert på: <http://ndla.no/nb/node/85351>

Wolf, K. D. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforl.

Kunnskapsdepartementet. (2011) *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet.

Rossholt, N. (2010) *Gråtens mange ansikter* lokalisert på:

<https://www-idunn-no.ezproxy.hihm.no/np/2010/02/art03>

Rønning, G. S. (2013) *Rammeplan for barnehagen, hva så?* (2. Utg.). Cappelen Damm AS

Stortingsmelding nr. 41 (2008-2009) *Kvalitet i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.

Lokalisert på:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>

Tholin, K. R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: fagbokforl.

Thoresen, I. T. (2015). *Barnehagelæreren: profesjon, politikk og forskning*. Oslo: Cappelen Damm.

Ulla, B. (2013) Omsorgens omfattende områder: Kritiske refleksjoner om omsorg i barnehagen. I Ottestad, A. M. & J. R. Tangen (Red.), *Barnehagepedagogiske diskurser* Oslo: Universitetsforl.

Vedlegg

Figur nummer 1. Maslows behovspyramide.

